MAGAZIN INTERVJU - MIMA SIMIĆ, FILMSKA KRITIČARKA, KNJIŽEVNICA I AKTIVISTKINJA

"Na očev nastup u 'Milijunašu' bila sam jednako ponosna kao na svoj vlastiti!"

Razgovarala: Marija KNEŽEVIĆ

Svatko od nas u sebi nosi jedan mali Santa Barbara čip i rado saznajemo neobične detalje iz tuđih života, ali ja nekako vjerujem da moja osobna Santa Barbara može imati i umjetničku vrijednost - kad se ukrsti s nekim ozbiljnijim, i kompleksnijim žanrovima. Problem je s našim društvom spektakla taj da ljudi prestaju mariti za sadržaj i postaju ovisni o adrenalinskom senzacionalizmu medija koji neprestano serviraju emocionalno sve nabrijanije informacije - a tu se pažnja ne pribavlja nečijim književnim ili filmskokritičarskim opusom, već informacijama o (skandaloznim!) seksualnim praksama te osobe

Mima Simić, mlada Zadranka već godinama nastanjena u Zagrebu nedavno je nagrađena za tekstove objavljene u Hrvatskom filmskom ljetopisu nagradom "Vladimir Vuković" za filmsku kritiku u 2007. godini. Žiri, u čijem su sastavu bili Diana Nenadić, Marijan Krivak i Dragan Rubeša, je u obrazloženju svoje odluke naveo kako autorica "tretira film kao fascinantni spoj kulturalnih trendova, interesa i procesa, ali i političkih raspoloženja i tendencija, uz inteligentnu upotrebu interpretacijskih alata rodne teorije i analitičko preispitivanje sadržaja rodnih kategorija". Uz filmsku kritiku bavi se i književnošću te je objavila zbirku priča "Pustolovine Glorije Scott". Do sada je priča o Mimi, iako uspješna, pomalo i klasična. Širu javnost je "uzburkala" lani kada je u popularnom kvizu Tko želi biti milijunaš u pratnji oca Nikice (ravnatelja Zadarske privatne gimnazije, op.a.) "izašla iz ormara" te, barem što se te šire javnosti tiče, prvi put otkrila svoju seksualnu orijentaciju. S Mimom smo u ovom "zagrebačkom intervjuu", između ostalog, razgovarali o književnosti, aktivizmu, te nedavno primljenoj nagradi.

"Moram priznati da se prvenstveno smatram spisateljicom, a vjerujem da se to osjeti i u mojim filmskim kritikama"

- Nagradu "Vladimir Vuković" dodjeljuje Hrvatsko društvo filmskih kritičara najboljem filmskom kritičaru, koji je ponekad i ženskoga spola, za tekstove objavljene u proteklog godini. Riječ je, dakle, o strukovnoj nagradi - što implicira golemu čast i slavu, no malo para. No, u području kulture to nije nikakva novost - a u svakom slučaju je iznimno lijep osjećaj kad ti priznanje oda grupica filmskih stručnjaka koji ti ujedno nisu i članovi uže obitelji.

Je li nagrada za nešto konkretno ili za cjelogodišnji rad?

- Žiri nagradu dodjeljuje na temelju cjelokupne filmskokritičke godišnje produkcije - a ja sam prilično intenzivno objavljivala po različitim medijima. Istinabog, bila sam prilično uvjerena da te moje sirote oglede nitko ne čita - ne samo da su bili emitirani na Trećem programu Hrvatskog radija, subotom ujutro kad sav pošten narod spava, već su i tiskane verzije mjesto nalazile u publikacijama s relativno malom tiražom i anoreksičnim čitateljskim tijelom, poput Hrvatskog filmskog ljetopisa, ili feminističkog časopisa Treća. U tom smislu nagrada me iznenadila. Nasreću, donijela je i jednu prilično zgodnu ponudu, a to je da mi Hrvatski filmski savez objavi kompilaciju, odnosno knjigu do sad objavljenih filmskih kritika, pa vjerujem da bi se u tom slučaju ljudi upoznati s mojim radom napokon mogli prebrojati na prste obiju ruku.

Prva kritika u "Spužvi"

Pročitala sam negdje da si svoju prvu filmsku kritiku objavila u srednjoškolskim novinama i da je sad, nasreću, teško doći do tih brojeva. Pretpostavljam da je to bilo u Spužvi Gimnazije Vladimira Nazora.

- Ta gdje drugo? Čini mi se da je to bilo negdje prije rata, mislimu 2. razredu srednje, kad nas je profesorica Vežić (Jasenka, op.a.) vrbovala za suradnju. Tu sam se prvi put okušala u kritičarenju, i valjda je ta trauma ostavila uistinu dubok trag, jer sam se spomenutoj kulturalnoj praksi poželjela vratiti desetak godina poslije. U svoju obranu moram reći da u to doba nisam pojma imala da filmska kritika može biti puno više od ocjenjivanja i prenošenja vlastitih dojmova - i pokojeg savjeta da se roditeljima ukrade novac za kinoulaznicu, što sam također radila. Kroz kasnije obrazovanje se upoznavši s filmskom, književnom i kulturalnom teorijom, gotovo arhimedovski sam spoznala u kojim sve smjerovima se filmska kritika odnosno analiza može granati i da nipošto nije vezana uz svoju, medijski najčešće eksponiranu, evaluacijsku komponentu.

Što je s književnošću - stigneš li pisati stvari koje nisu vezane uz novinarstvo, filmske kritike i slično?

- Premda me u posljednje vrijeme sve manje pitaju za književni rukavac moje autorske karijere, moram priznati da se prvenstveno smatram spisateljicom, a vjerujem da se to osjeti i u mojim filmskim kritikama, i sporadičnim graffitima po zagrebačkim jumbo plakatima. Međutim, osim Pustolovina Glorije Scott, koje sam napisala još u srednjoj školi (neke epizode premijerno su objavljene su u istom broju Spužve gdje i spomenute ozloglašene kritike!), druga knjiga priča nikako da ugleda neonsko svjetlo knjižara - možda zato što je nemam vremena dovršiti, uza sve obveze i egzistencijalne tegobe. Nekako se ipak nadam da ću moći uskoro odvojiti dovoljno vremena i napokon razgibati taj svoj, sad već pomalo zakržljali, kreativni ud. No prije toga morat ću pobijediti na još nekoliko TV kvizova, na bar jednom većem pokeru turniru i nabasati na zakopano blago. Apsolutna katastrofa, kad me već vučeš za jezik, je to da nijedan domaći autor/-ica nije u stanju živjeti od književnosti, već je najbolje što mogu izvući kolumna u kakvoj komercijalnijoj tiskovini. I doku nekim europskim zemljama svoje pisce i pisalice drže kao malo vode na dlanu, sveudilj im financijski izlazeći usuret, u Hrvatskoj ako nisi Lana Biondić, teško da si možeš priuštiti vlastitu radnu sobu. Ili vrijeme koje ćeš u njoj provoditi.

Mnogi kažu kako su kratke priče, a ne romani, vrhunac književnosti. Što ti misliš o tome?

- Kad je riječ o književnosti, nemam osobito radikalne stavove. Osobno mi je miliji žanr kratke priče jer za njega uglavnom i imam (čitateljskog, ali i spisateljskog) daha - volim moći nešto pročitati ili napisati u komadu. Pri čitanju romana dogodi mi se da zaboravim radnju, ili pobrkam likove - pa na kraju svaki dućan tekst čitam kao triler, pun iznenađenja i preokreta. Roman bih voljela, doduše, napisati jer shvaćam to kao svojevrstan izazov - a k tome kratka priča kao žanr baš i ne prolazi - domaće, a pogotovo inozemne izdavače daleko više zanimaju romani, a sve je više i nagrada (Jutarnji, VBZ, sad i nagrada T-portala) kojima je cilj stimulirati taj žanr.

Diplomirala si u Zagrebu, magistrirala u Budimpešti, možeš li malo "odmotati" tu priču?

- Moja obrazovna karijera jednako je isprekidana i komplicirana kao i ona književna. Studirala sam komparativnu književnost i engleski, i nikako nisam to mogla privesti kraju - usprkos roditeljskim prijetnjama, podmićivanjima i udarcima po glavi tupim predmetom. U neko doba palo mi je na pamet da bih voljela otići na magisterij u Budimpeštu na Centralno europsko sveučilište, na odsjek rodnih studija, koje u Hrvatskoj, uzgred, još uvijek nemamo. To sam i učinila - no po završetku magisterija diplomu, jakako, nisam mogla dobiti jer nisam još bila diplomirala u Zagrebu. Tako da sam, de facto, prije magistrirala nego diplomirala. (To je u međuvremenu hvalabogu riješeno, pa mi obje diplome trenutno skupljaju prašinu u regalu.) Trenutno razmišljam i o upisivanju kakvog doktorata, ali ne pada mi na pamet da to radim u Hrvatskoj i istovarujem brdo novaca za nešto što je, kako iz povjerljivih višestrukih izvora saznajem, daleko ispod razine prihvatljivoga - pogotovo uzme li se u obzir školarina od desetak tisuća eura. Blaženi kapitalizam na hrvatski način!

Prije dogovorenog intervjua rekla si mi da ne želiš da glavna tema razgovora bude tvoja seksualna orijentacija. Zašto?

- Vidiš kako smo izdržale do više od pola intervjua, a to nismo ni spominjale! Kad si me zvala za intervju, tlak mi je refleksno poskočio u neželjene visine - vjerojatno stoga što me relativno nedavno još jedna zadarska novinarka cimala za intervju, u kojem su sva pitanja orbitirala oko teme moje seksualne orijentacije i pridruženih joj manifestacija - odnosa s roditeljima, braćom, zadarskim stanovništvom, kućnim ljubimcima itd. Svatko od nas u sebi nosi jedan mali Santa Barbara čip i rado saznajemo neobične detalje iz tuđih života, ali ja nekako vjerujem da moja osobna Santa Barbara može imati i umjetničku vrijednost - kad se ukrsti s nekim ozbiljnijim, i kompleksnijim žanrovima. Problem je s našim društvom spektakla taj da ljudi prestaju mariti za sadržaj i postaju ovisni o adrenalinskom senzacionalizmu medija koji neprestano serviraju emocionalno sve nabrijanije informacije (promotrimo samo informativne sadržaje na TV-u, pa čak i na dražvnim kanalima, gdje se dnevnik pretvorio u mješavinu crne kronike i novosti iz života "slavnih") - a tu se pažnja ne pribavlja nečijim književnim ili filmskokritičarskim opusom (ziiiiiiiji ev!), već informacijama o (skandaloznim!) seksualnim praksama te osobe. O svojoj seksualnoj orijentaciji pričat ću - ili, bolje reći, spominjat ću je - jer je to u Hrvatskoj, licemjernoj i nazadnoj kad je riječ o pravima seksualnih manjina, još uvijek strar političkog i građanskog aktivizma. No nemam namjeru biti isključivo lezbijka, u svrhu bolje prodaje nečijih novina i potenciranja tabloidizacije relevantne političke teme.

"Stereotipi su ono čemu ljudi najviše pribjegavaju kad razmišljaju ili govore o homoseksualnim osobama"

Mediji pojma nemaju (o Prideu)

"Outala" si se, odnosno prvi put javno iznijela svoju seksualnu orijenraciju u kvizu "Tko želi biti milijunaš" lani, negdje u ovo doba godine.

- Upravo zato sam se i bila prijavila na Milijunaša - pored poslovične pohlepe za novcem. Različitim oblicima aktivizma bavim se godinama, i uvijek me frustrirao već spomenuti senzacionalizam koji se uza nj vezuje i neodgovarajući medijski tretman svih pokušaja da se poveća vidljivost homoseksualnih osoba u društvu i skrene pozornost na kršenja njihovih/naših/vaših ljudskih prava. Mainstream mediji nemaju interesa istinski informirati, ili nedajbože, obrazovati javnost, objasniti zašto se, primjerice, održava Pride, zašto su politički/ulični prosvjedi itekako relevantan oblik borbe za ljudska prava. Medijima ne bi palo na pamet povući neke bitne povijesne paralele - podsjetiti kako su, recimo, žene prije stotinjak godina na vrlo sličan način prosvjedovale na ulicama, pa nerijetko i stradavale, pokušavajući se izboriti za pravo glasa... A, kao što znamo, njihova ravnopravnost je i dan danas i više nego upitna. Mediji se ne sjećaju da se prije 150 godina na američkim drumovima crnce moglo kupovati kao meso. Medije ne zanima povijesna perspektiva, niti ih zanima podržati društvene promjene - jedino što ih zanima jest usniminti kakvu sisu ili golu guzicu i izjednačiti je s Prideom. Da se razumijemo, ja sam i za sise i gole guzice, ali sam i za kompleksnost priče, za dekonstrukciju i uništenje stereotipa, a stereotipi su ono čemu ljudi najviše pribjegavaju kad razmišljaju/govore o homoseksualnim osobama. Upravo zato jer mediji te stereotipe recikliraju, a premalo je osoba koje će im se suprotstaviti, jer štite vlastite sise i gužice.

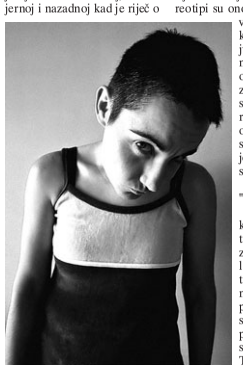

RAZMIŠLJANJE PRIJE "MILIJUNAŠA" - "Što ako padnem na 1.000 kn? Samo ću potvrditi stereotip o glupim lezbama..."

I onda je došao "Milijunaš"...

- Da, kao što rekoh, to je bila aktivistička osnova za Operaciju Milijunaš - da u kontekstu u kojem, naizgled, nema ni pedera ni lezbi (a sva istraživanja potvrđuju da ih je svugdje, pa i na TV kvizovima, najmanje 10%) - najnormalnije spomenem činjenicu da živim s vlastitom djevojkom, kao što neki Jure ili Mare najnormalnije spominju svoje raznospolne bračne supružnike, djecu i hobije. Moj cilj je bio prilično jednostavan - ukazati na činjenicu da teritorij koji je heteroseksualna populacija prisvojila vlastitom sveprisutnošću, pripada i ostatku populacije. Cilj mi je bio to dati do znanja u vrsti emisije koja s aktivizmom/politikom/Hloverkom nema nikakve veze, u emisiji u kojoj se moja seksualna orijentacija neće (moći) eksploatirati za potrebe gledanosti, i u kojoj će biti servirana kao ono što jest - moja, ali i hrvatska, svakodnevica. Dakako, čitava misija sadržavala je brojne ričine faktore... Što ako padnem na 1.000 kn? Samo ću potvrditi stereotipo glupim lezbama. Još kad mi je otac rekao da će ići sa mnom kao pratnja, zasrala sam se, da prostiš, ko grlica. Ne samo da ću osramotiti sebe, već i oca - ravnatelja privatne gimnazije! Nije to teret s kojim se lako pred Tarika dolazi. No, premda neki tvrde da Bog mrzi pedere i lezbe, moj nastup na Milijunašu to je opovrgnuo. Ne samo da sam uspjela proći najbrži prst, već sam imala i prilične sreće s pitanjima, pa sam kući odjezdila s tri puta više para nego što sam se nadala. A i aktivistička misija autanja uspješno je obavljena. Moram pritom reći da sam na očev nastup bila u najmanju ruku jednako ponosna kao na vlastiti, jer je (u Hrvatskoj svakako) javno podržati dijete koje se upravo auta pred milijunskim gledateljstvom, i šjor Tarikom!, ogromna stvar. Nikičina podrška u tom je smislu bila iznimno moćan čin i jasna poruka svim roditeljima koji se vlastite djece

Sporadični obiteljski susreti su zapravo i najbolji - najedete se, napijete, razmijenite novosti i anegdote, a nemate dovoljno vremena da se posvađate

teljske harmonije. Što se tiče brata Romana, on živi malo bliže, pa se češće i svađamo. Ipak, otkad je postao otac, nema više baš energije za svađu i tučnjavu, pa uglavnom razgovaramo o lijepoj književnosti i usranim pelenama. Također, druženje s Romanom i supругom mu Ivanom, također književnicom, podsjeća me sveudilj na činjenicu da je ipak moguće pisati uz bezbrojne druge obaveze, pa i dijete, i u tom smislu su mi vječna inspiracija. A brat Lovre (Vuksan, op.a.), kojeg nikako da nagovorim da nam se pridruži u Zagrebu, služi kao inspiracija za moju, također bolno zanemarenu, glazbenu karijeru s obiteljskim bendom Drvena Marija. Nažalost, Lovrini gitaristički talenti i interesi daleko nadmašuju primitivne melodije koji su zaštitni znak Drvene Marije, pa sam u neprestanoj (i redovito jalovoj) potrazi za novim članovima i članicama. Molim zainteresirane da svoje podatke ostave redakciji.

Oduševljena jednim osobito veselim obiteljskim druženjem, Nataša je izjavila da bi htjela da preselimo u Zadar. Sirotica, međutim, nije imala prilike u Zadru odrasti, i doživjeti ga u svoj njegovoj kompleksnosti, pa joj se ishitreni entuzijazam lako da oprostiti. Također, budući da je u Zadru izložena isključivo mojim prijateljima i obitelji među kojima je apsolutno omiljena (nekad mi se čini i više od mene), lako joj je bilo pomisliti da su u Zadru baš svi tako dobroćudni i dražesni

U nekoj idealnoj situaciji kakva bi možda i mogla postojati u Zadru, bi li se vratila?

- Baš smo nedavno moja djevojka Nataša i ja bile u Zadru povodom dodjele nagrade Grada Zadra koju je dobila moja majka, a njezina svekrva. Oduševljena jednim osobito veselim obiteljskim druženjem, Nataša je izjavila da bi htjela da preselimo u Zadar. Sirotica, međutim, nije imala prilike u Zadru odrasti, i doživjeti ga u svoj njegovoj kompleksnosti, pa joj se ishitreni entuzijazam lako da oprostiti. Također, budući da je u Zadru izložena isključivo mojim prijateljima i obitelji među kojima je apsolutno omiljena (nekad mi se čini i više od mene), lako joj je bilo pomisliti da su u Zadru baš svi tako dobroćudni i dražesni. Inače, u Zagrebu mi definitivno fali more, i prije ili kasnije namjeravam se preseliti negdje na obalu, no hoće li to biti Zadar, nisam baš sigurna. Uza sve - mahom fizičke i geografske - prednosti koje Zadar ima, tu je i ona najgora vrsta opresivne malograđanštine, čeprkanja po tuđim životima, a o političkom desničarenju, koje mojim aktivističkim ljudskopravaškim težnjama nipošto ne ide na ruku, da ne pričam. Da se razumijemo, i Zagreb je selendra - ali za sad jedini hrvatski grad u kojem se mogu zamisliti.

Četiri kantuna

Pred nama je umirao Grad

Piše: Ivica Đovani Matešić Jeremija

Devedeset prve stajali smo tamo pred ravnokotarskim mjestom. Za ledima našim, kućice, domovi hrvatskog sela i straha. Pod nama umirao je Grad u plamenu vatre i zalazećeg sunca. S vemena na vrijeme, u točnim razmacima pala bi granata podižući prašinu. Plašeći blago i ljude. Tamo dolje niz cestu, bili su ukopani oni.

Obuzeti sutonom maštali smo, ne brinući se kakvim će nas užasom obasuti noć. Ili zora. Obično bi napadali ramin jutrom, dok još magle ima.

Mali bi se Miro zagledao nekamo onim svojim vražjim blistavim pogledom. Više za sebe nego za druge izgovorio bi: "Da ih malo poprašimo prije spavanja. Neka znaju da smo tu".

"Štedi zrno", slijedio bi odgovor, "ionako ga puno imamo".

Živjeli smo u stacionaru skupa već nekoliko mjeseci. Znali se po navikama i mislima. Svi smo znali na što misli, dok gledao je prema istoku. Nosili smo u srcu samo opstojnost. Slobodu koja je živjela u slutnjama punima nade. "Pa dobro je li jutros tebala doći smjena, ili opet produžujemo. Ma ne mogu virovati da ne mogu dvadeset ljudi skupiti. Budale. A ovdje je sigurnije nego u Gradu. Barem znaš odakle se puca. I di će pasti. A tamo. Bum. Iz vedra neba. Daj da ih malo poprašim. A? Bolje njih, nego da šiznem, pa se spustim doli. Po one dezertere. Kako ti kažeš. Doša si da ta dite ne bi pitalo sutra. Di si ti tata bija u ratu. Ba si naivan. A što misliš da će njihova dica to njih pitati? Pitat će nas. Budalo. Bolje da smo švercali sa čime, privatizirali. Sad je prilika. Nego što čamimo ode. I ne znam oću li svanuti!" Možda je misli brižno prikrivao. Možad je već onda znao. Bio je svjestan već tada možda da će sve ovo, sve, ovi dečki, svi ideali, da će velika pobjeda i sloboda biti na kraju izigrane. Predviđanja naših duša, naši sni bit će na kraju raspršeni. Djela relativizirana. Da će na kraju rata biti 500.000 tisuća branitelja. Ma gdje ih nađoše!? Da će se s tolikom lakoćom suditi Branitelju. Odmjeravati kazne za obranu domovine. Izručivati ljude ko na traci. Da će se i ti koji su bili tada zajedno raspršiti po milijun udruga.

A tada, među onih nekoliko stotina ljudi duž zadarske bojišnice, ne više od dvije bojne. Ukupno. U svakodnevnoj pogibelji, uporno je tvrdoglavo vjerovalo u tajnu hrvatskog opstanka. U Domovinu. U plamenu vjeru i slobodu, u ljepotu kaja će poslije ove klaonice, poslije rata, zasjati svakom zatiranom čovjeku. I najbednijem sugrađaninu. Živjeli smo doista u tom uvjerenju. U stvarnost doista tada nismo gledali. Slika budućnosti rasla je iz našeg vlastitog htijenja. Naše doživljavanje svega oko nas nije bilo neko bježanje od života, od Stvarnosti. Već naprotiv. Svjesno prihvaćanje istine o napadnutoj zemlji. Koju treba braniti. A s takvim vizijama rastočili su tlo po nogama. Sinovima malog jednog naroda, čija ljepota živi u običnu hrvatsku čovjeku i dalje. I Buni se taj čovjek obični, tlačeni, kroz cijelu povijest svoju. Koji vjerovao je u pravednost svoga rata i kuću pored. Buni se, sin naroda malog. Njegovo se srce buni protiv procesa branitelja, protiv iskrivljene slike povijesti njegove. Stvarne. Protiv popuštanja pod svaku cijenu. Svakome ko pita komadić ove zemlje. Zauzvrat dobijana boljeg mjesta na listi čekanja. Protiv te sudbine Malog naroda , koga ucjenjuju kad hoće i tko hoće. Protiv onoga "Velike ribe žderu male". Jer on se mali uspio odhrvati toj najezdi. Njih s istoka. Tom čeliku. Uspio je zato jer je vjerovao. Jer je izginuo. Njegovi Mrtvaci nisu još ni dobro sagnjilili, a žele ih omalovažiti. Žele ih raspršiti.

Pobjedu iskriviti. I čini mu se nekad da je sve bilo farsa. Da je životni opstanak malih država samo fatamorgana. Da su njegova prava to isto. Magla jutarnja. Ona ravnokotorska. Iz koje će izletjeti neka neman. I čini mu se opet kako samo on vidi. U toj magli, tu neman prijeteću. U koju slijepci vode slijepe.

A on je pripadao onima koji vjerovali su jednoj ideji: Ljudskoj sreći na zemlji. On Mali. Mali sin Malog naroda.

Opet mu se čini, poslije svega kako ne diše punim plućima. Kako hropље. Ponovo u nekoj bici za svaki dan. Ponovo nad njim ona slika "Ljudskog društva" - proždrljiva ribetina jede male ribe. I čini mu se da je njemu koji još onda tamo na vrhu Sovara, na tom početku rata. Koji je već onda progledao, čini mu se da je život individue neprestalna borba s tom ribetinom.

Mislio je kako je ono, jedino ono bio pravi trenutak. Kad mu se činilo da je se uskost malograđanina izgubila. Kako se zemlja prometnula u poljane koje očekuju oslobodioce. Njih čiji duh nikad nije priznavao zapreka, Ni okoline. Niti se zaustavljao pred socijalnom pregradom društva u kome su živjeli. Čitav njegov život bio je zalet. Zalet prema onom cilju s koga svjetlo kroz vjekove pokušava doći njegovim pokoljenjima. Zar je grijeh biti Mali? Mali sin malog naroda. A stremiti za istinom. Pravdom. Zar je to grijeh!? Na koncu samo za onom običnom ljudskom srećom.

I čini mi se kako ga ponovo čujem. Kako ga vidim tamo, pred selom ravnokotarskim. Opet. Jer nikad nije slušao zapovjedi. Kako dok kreće prema položaju pucajući prema njima više. Iz petnih žila. Pustite me da živim. Ostavite me na miru.